

вибору економічної діяльності юридичними та фізичними особами, а й сприятливі умови для кримінального середовища.

На стані економічної злочинності позначається і деформація відносин у сфері управління економікою. Вона викликана насамперед некомпетентним втручанням деяких державних структур в економічну діяльність, прийняттям непродуманих рішень, а часом і свідомим створенням умов для реалізації корисливих цілей. Однією з причин кримінальної ситуації в економіці є недостатнє наукове опрацювання проблеми фіктивного підприємництва. По суті правоохоронні органи виявилися не готовими до роботи в нових економічних умовах.

Враховуючи такий стан справ у державі, правоохоронні органи разом з іншими державними органами повинні об'єднати зусилля в боротьбі з фіктивним підприємництвом, насамперед з виявлення та усунення причин і умов, що їх породжують. А, отже, причини та умови фіктивного підприємництва, доцільно класифікувати на: 1) Загальні або сукупні причини, зокрема: ставлення до власності; диспропорції в системі розподільних відносин; деформації в системі товарно-грошових відносин; недоліки у проведенні реформ і управлінні економікою; наявність суперечностей та прогалин у законодавчій базі; невідповідність законодавства вимогам ринкової економіки; відсутність субординації законів і нормативних документів один одному. 2) Конкретні або специфічні причини, насамперед: відсутність у переважній більшості громадян навичок економічної поведінки в умовах розвитку ринкових відносин; низька поінформованість про процедури і правила здійснення угод та інших господарських операцій; несвоєчасне державне реагування на зміну характеру економічної злочинності, яке відбувається через відсутність державної системи кримінологічного моніторингу економіки, тобто безперервного спостереження, оцінки і прогнозу явищ, що виникають в економіці; низький рівень розкриття злочинів у сфері фіктивного підприємництва, що призвело до створення умов для великої кількості осіб, що їх вчиняють.

СУТНІСТЬ НАСИЛЬСТВА ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ ТА ЙОГО ВИДИ

Качелюк О.О., слухач магістри ННІПФПСКМ НАВС

Найбільш гостро проблема насильства в сім'ї постає серед неповнолітніх громадян. Це пов'язано здебільшого з вразливістю та необізнаністю дітей. Вразливість дітей до насильства пояснюється їх фізичною, психичною та соціальною незрілістю, а також залежним (підлеглим) становищем по відношенню до дорослих, незалежно від того, чи є це батьки, опікуни, вихователі, вчителі.

Насильство в сім'ї, зокрема, стосовно неповнолітніх – це особлива сфера дослідження, вивченням якої займаються фахівці з педагогіки, психології, соціології, кримінології, кримінального права, адміністративного права та науковці з інших галузей знань.

Базовим документом, спрямованим на захист дітей, є Конвенція про права дитини, прийнята Організацією Об'єднаних Націй. З часу ратифікації Конвенції про права дитини, Україна значно просунулася як на шляху вдосконалення нормативно-правової бази, покликаної забезпечити виконання положень Конвенції ООН про права дитини, так і в справі забезпечення цих прав на практиці.

Конституція України гарантує рівність у правах дітей незалежно від походження, а також від того, народилися вони в шлюбі чи ні. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом. Утримання та виховання дітей, позбавлених батьківського піклування, покладаються на державу. На основі Конституції, в Україні прийнято низку законів та підзаконних актів, які можна поділити на кілька груп.

Під насильством щодо неповнолітніх розуміється сукупність суспільно-небезпечних і кримінально-протиправних умисних діянь (дії або бездіяльності), поєднаних з фізичними діями на організм іншої людини (або погрозою такої дії) за допомогою впливу на психіку, який здійснюється членом сім'ї відносно іншого її неповнолітнього члена (незалежно від факту їх спільного або роздільного проживання), проти волі останнього; таких, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують такі блага особи, як життя, здоров'я або тілесну недоторканість.

Цей вид насильства досить розповсюджений і широко практикується у всіх прошарках суспільства та сімей різного фінансового й соціального статусу, але через характерну латентність домашнього побутового насильства воно не було предметом публічного обговорення.

Головними рисами, що характеризують насильство щодо неповнолітніх є мета, повторність та динамічність такого насильства.

Метою такого насильства є домінування над неповнолітнім та контроль його поведінки.

Повторність проявляється в тому, що насильство щодо неповнолітнього має тенденцію до систематичного повторення.

Динамічність насильства полягає в тому, що воно є процесом, тобто розвивається поступово і має циклічний характер і за відсутності протидії має постійну тенденцію до посилення.

Можна виділити такі види насильства щодо неповнолітніх:

1. Фізичне насильство — усі форми травматизму, спричинені навмисними діями дорослих: переломи кісток, черепно-мозкові травми, синці на тих частинах тіла, на яких вони не повинні з'являтися, коли дитина грається, опіки, подрапини, опіки від цигарок, сліди людських укусів;

споживання невідповідної їжі, напоїв або медикаментів(наприклад, наркотиків чи алкоголю, щоб змусити дитину заснути).

2.Сексуальне насильство. Це залучення дітей або підлітків до 18 років до сексуального життя дорослих без розуміння та згоди перших на це, а також просте споглядання чи присутність при сексуальних діях або сексуальна експлуатація дитини. Слід зазначити, що фахівці розуміють під діями сексуального характеру щодо неповнолітніх залучення дитини за її згодою або без такої згоди до сексуальних дій із дорослим (або людиною, яка старша від дитини не менш, ніж на три роки) задля отримання останнім сексуального задоволення або вигоди.

3.Емоційне (психічне) насилля — це вплив на психіку дитини шляхом залякування, погроз (зокрема фізичною розправою), щоб зламати волю до опору, заблокувати відстоювання своїх прав та інтересів, примус робити те, що суперечить її моральним принципам, висміювання, дратування, кривдження, залякування, постійна критика, ігнорування, приниження, тероризування.

4.Байдуже ставлення (занедбання дитини) — небажання задовольнити потреби в одязі, їжі, медичній допомозі, тобто батьки не надають адекватну опіку і захист.

5. Економічне насильство. Економічне насильство в сім'ї, відповідно до закону, — це навмисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу й іншого майна або засобів, на які потерпілий має передбачені законом права, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного або психічного здоров'я.

Головна задача сьогодні – це не ліквідація причин та умов насильства, а попередження насильства в сім'ї. Держава повинна ефективно реагувати на випадки насильства в сім'ї та забезпечувати повну реабілітацію тих, хто пережив це насильство. Необхідними заходами з попередження насильства в сім'ї, насамперед, повинні бути популяризація Закону України “Про попередження насильства в сім'ї”, стимулювання як громадськості, так і органів влади та місцевого самоврядування до його більш широкого застосування, підвищення рівня ознайомленості громадян з їх природними і охоронюваними законом правами.

Таким чином, головними заходами попередження насильства стосовно неповнолітніх є: сприяння діяльності жіночих неурядових організацій; регулярне опублікування офіційної статистики насильства в сім'ї; розроблення методичних рекомендацій з наведеним невичерпним переліком дій, що можуть відноситись до того чи іншого виду насильства в сім'ї, та із зазначенням індикаторів, які можуть свідчити, що по відношенню до особи було скоєно той чи інший вид насильства в сім'ї; сприяння суспільному усвідомленню серйозності проблеми за допомогою рекламної кампанії в пресі, телевізійних програм та фільмів на тему попередження насильства в сім'ї; корекція сімейного виховання, насамперед, заборона фізичного покарання дитини, підвищення педагогічної культури батьків; створення

науково-практичного коментарю до Закону України “Про попередження насильства в сім’ї”, в якому необхідно більш чітко визначити коло осіб, на яких розповсюджується дія закону.

ЖЕРТВА ВБИВСТВ ТА ТІЛЕСНИХ УШКОДЖЕНЬ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ З НЕОБЕРЕЖНОСТІ

Крумiна М.В., здобувач кафедри кримiнологiї та кримiнально-виконавчого права НАВС

Проводячи порiвняльний аналіз жертв необережних вбивств та тiлесних ушкоджень, що вчинюються з необережностi, слiд зазначити, що жертвами вбивств з необережностi жiнки стали у 14,3 % випадкiв, жертвами середнiх чи тяжких тiлесних ушкоджень 48,1 %.

Разом з тим, приблизно 90 % жiнок стали жертвами зазначених злочинiв внаслiдок сiмейно-побутових конфлiктiв або конфлiктiв мiж знайомими (сусiди, колеги по роботi, друзi). Вчинення вбивств та тiлесних пошкоджень внаслiдок таких конфлiктiв має свої особливостi, пов’язанi з високою латентностю дозлочинної поведiнки. В багатьох випадках, сiмейне насильство приховується через почуття сорому, традицiями, якi не дозволяють потерпiлим жiнкам повiдомляти про такі акти в правоохороннi органи. Це призводить до зменшення ефективностi проведення запобiжних заходiв i значно ускладнює захист потенцiйних жертв вiд злочинiв такого характеру.

В результатi конфлiктiв на сiмейно-побутовому ґрунті вчинено 13,0 % тяжких та середньої тяжкостi тiлесних ушкоджень та 8,5 % вбивств з необережностi. Серед жертв тiлесних ушкоджень 11,5 % складають дружини злочинцiв, 5,5 % – чоловiки, 3,8 % – дiти, 8,7 % – батьки подружжя. Жертвами вбивств з необережностi у 9,5 % випадкiв є дружини винних, у 4,7 % – чоловiки, у 3,8 % – дiти, у 4,7 % випадкiв – батьки.

Важливе значення з вiктимологiчної точки зору має вiк жертв необережних вбивств та тiлесних ушкоджень. Адже, вiк особи свiдчить про її життєвий досвiд, свiтогляд, соціальнi позицiї, вiктимну «враженiсть».

Наведенi данi свiдчать про пiдвищену вiктимнiсть осiб найбільш активного вiку: бiльшiсть потерпiлих вiд вбивств та тiлесних ушкоджень з необережностi, належать до вiкової групи вiд 30 до 49 рокiв. Крім того, цiкавою закономiрностю є те, що вiковi характеристики жертв цих злочинiв та злочинцiв, що їх вчинили, майже спiвпадають; отже, цi двi категорiї осiб знаходяться в одній вiковiй групi.

Слiд звернути увагу на те, що жертвами необережного тяжкого або середньої тяжкостi тiлесного ушкодження пiсля 60 рокiв, стали 17,5 % осiб, вбивств з необережностi – вiдповiдно 9,5 %, що перевищує вiдповiднi показники вiкової групи 50–59 рокiв. Цей феномен,